

El barber Julià Ferran

Jordi Frigola > TEXT

riçaven el torn. Queia la nit i els veïns es queixaven, com avui passa amb els bars, de l'insomni provocat per la veu dels darrers consumidors escumosos. Però si els peluts xerrotejaven, els barbers no podien pas tancar. Obrien fins i tot els diumenges. Perquè, al client, no se li pot dir mai que no. I un barber, a banda de saber esquil·lar, també ha de saber escoltar: «Hi ha gent que té necessitat de parlar i un seient de barber és un bon espai per deixar-te anar. Els professionals hem d'aprendre a tenir una discreció total.»

En Josep Janoher ha viscut l'ofici des de sempre. Ajudava el seu pare i, a poc a poc, va veure que n'aprenia i li va acabar agradant. Quan va anar a fer el servei militar a Alacant, els seus coneixements de la professió li van anar molt bé. Els oficials van demanar barbers i, en veure que ell se'n sortia bé, va gaudir d'un estatus molt agradable.

Una navalla? Un superior? Com se supera aquesta pressió? «Si tens seguretat, si saps que domines l'ofici, no et poses nerviós perquè creus en tu mateix.»

Però la seguretat i el domini de l'ofici no són pas una qualitat innata. Quan en Josep era petit, va començar remullant cares i escoltant els consells del seu pare: «És important treballar amb diversos mestres perquè cada professional té els seus secrets». Per aquest motiu, en Josep va abandonar el negoci familiar i va passar una bona temporada nodrint-se de l'experiència d'altres barbers. A Girona, primer. I a Barcelona, més tard. En barberies de ciutat que eren freqüentades per gent de diners.

Malgrat l'aprenentatge, el primer afaitat és sempre un moment transcendental. Els nervis, una eina que talla, la pell delicada... En Josep, però, estava ben format. Feinejava a la barberia des que tenia tretze anys i, per tant, tot va anar ben rodat. Els primers anys, va tenir el recolzament incondicional del seu millor

L'antic ofici de barber era una mica diferent del que és ara. Si bé com avui tallaven cabells i afaitaven i arreglaven barbes, abans practicaven altres funcions: tenien cura de les perruques postisses, tant de les femenines com de les masculines, o bé feien aquells complicats pentinats de moda a les senyores. També els eren encomanades algunes tasques sanitàries com ara arrabassar dents i queixals dolents; fer cures; posar ungüents, potingues i pegats; aplicar les samarugues o sangoneres – aquells petits animals que clavats a la pell xuclen sang – als malalts amb problemes circulatoris extrems; en cas de pesta, rentar, per desinfectar-lo, el cos del malalt amb vinagre; fer sagnies i lavatives...

Per això quan hi havia alarma perquè en poblacions veïnes s'havien detectat casos d'epidèmia, especialment la temible pesta bubònica o la febre groga, el primer que feien era convocar metges, cirurgians, apotecaris i barbers, tots els quals constituïen equips sanitaris per intentar ajudar els empestats i provar d'aturar el contagi. Un cop havien fet aquesta tasca ells mateixos patien els dies de quarantena que s'exigien, apartats de les viles i en observació en cabanes o cases abandonades dels afores per si ells també haguessin estat contagiats de la malura. A la Bisbal del segle XVII trobem que hi vivia un barber que també feia de cirurgia. Coneixem aquest personatge per l'inventari que va fer la seva vídua quan aquest morí l'any 1686.

El barber Julià Ferran tenia la seva casa al carrer de Santa Maria del Puig, davant de les peixateries municipals. La casa, a través d'aquest inventari, reflectia un personatge d'una certa categoria, ja que a més era propietari del mas Ferran, del lloc de Llofriu, terme de Palafrugell, d'una vinya de sis vessanes en el terme de Corçà i cobrava censos per capital prestat. La casa de la Bisbal on exercia el seu ofici de barber tenia tres plantes, amb graner en la part més alta, un primer pis com a habitatge principal amb un bon parament de mobles, roba, estris de cuina d'aram i, a la planta baixa, un proveït celler, un estable amb una mula de catorze anys i a l'entrada els guarniments per muntar –la sella i l'albarda– que utilitzava el cirurgià Ferran en els trasllats per atendre malalts d'altres poblacions.

Potser el que és més interessant és la botiga de barber, que tenia la porta amb ventalles de fusta de color verd i a dins un escon en la caixa del qual hi havia roba per afaitar i fregacaps, xeringues de coure amb canonet de plata i altres peces «per obrar de art de cirurgia». En un armari de fusta «aficat a la paret» hi havia tots els estris per afaitar i pedres per esmolar les navalles, bacins de llautó per remullar la barba o rentar el cap i un «tanginet de llautó per davallar aigua calenta a la botiga per affaitar». Per als clients «quatre cadires de fusta ahont se seuhen les persones se affaiten» i, per als que s'esperaven, un banc de quatre petges de fusta. Devia ser una barberia de força categoria per tots els elements que s'hi descriuen i perquè hom veu, fins i tot, que tenien cura de la decoració amb quadres pintats que «arriben de paret a paret» on són representats els sants Metges (Sant Cosme i Sant Damià) i galls, guilles i altres animals.

El noble bisbalenc Francesc de Batlle i de Marimon amb perruca postissa empolvorada. Finals del segle XVIII.
PROCEDÈNCIA: Arxiu Jordi Frigola.